

زانكۆيا زاخۆ

سەنتەرى زاخۆ بۆ ڤەكۆلینن كوردی

دێ كۆنفرانسێ ناقدەولەتیێ خوە یێ پینجی

ل رۆژین 23-24 ئی تەباخا 2021 ئی گێریت.

باشووری کوردستانی و بەغدا

سەربۆرا کوردان د سەدسالییا دەولەتا عیراقیدا

2021 - 1921

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤەكۆلینن كوردی ل فاكۆلتیا زانستین مرۆڤایەتی ل زانكۆیا زاخۆ دێ كۆنفرانسێ ناقدەولەتیێ خوە یێ پینجی ل ژێر ناڤونیشانێ: (باشووری کوردستانی و بەغدا: سەربۆرا کوردان د سەدسالییا دەولەتا عیراقیدا 1921-2021) ل رۆژین 23-24 ئی تەباخا 2021 ئی گێریت.

باشووری کوردستانی و به‌غدا

سەرپۇرا كوردان د سەدسالىيا دەولەتا عىراقىدا ۱۹۲۱-۲۰۲۱

بۆ سەرکردایەتییە دەرەخەکانی هەژمەر، چونکە ئەوان شۆڕشا (سالە بیستی) کەربو و زەمەری ئەفەندی، سوننە ل هەمەڕ شەیعەیان کەمەنە بوون، لێ دەرەخەکان کۆ ئەوان ناسنامەیا عێراقیوونێ ب رێیا هەژمەر و ئەفەندی عەرەبی قەبوو لکرن.

لئى، سەبارەت كوردان، ھەممى گروڧھەيىن دىرۇكى ديار
دكەن كو ئەوان ھەتا نھا ژى ناسنامەيا عىراقىبوونى ھەرەس
نەكرىنە، چونكى ئەو ھەست دكەن كو بەرىتانيا بىيىكو
پرسى ب ئەوان بكەت ئەردى ئەوان - باشوورى كوردستانى -
، ب عىراقىڧھە گریدايە. ھەرەسا زمان و ناسنامەيا ئەوان يا
نەتەومىي ژى د دەولەتا عىراقىدا ھاتىيە پەراويزخستن. ب چاڧ
خشاندنەكى ب بزافىن كوردان ب درىژاھيا سەدەيى بىستى ديار
دبىت كو ئارمانجا سەرەكيا ئەوان بزاقان ھەڧرىكى بوويە ل
سەر جوگرافيا و ناسنامەيا ئەردى. ژلايى خوڧھە ژى بەغدايى
دژايەتيا ئەڧى بۇچوونى كرىيە و د ھزرا ئەويدا عىراق، ھەر ژ
دھوكى ھەتا بەسرايى، خومدانا ناسنامەيە كا ئىكگرتىيە. ئەڧ
ناسنامە يا عىراقىبوونى ژى د گەوھەرا خومدا ناسنامەيە كا
عەرەبى بوو كو چ ھەڧشكىن دى ژبلى خو ھەبوول ناكەت.

سەنتەرى زاخۇ بۇ قەكۈلنن كوردى ل
فاكۈلتىيا زانستىن مەرفاىەتى ل زانكۇيا زاخۇ دى
كۈنفرانسى نافەمەلەتییى خوە یى پینجى ل ژیر
نافونىشانى: (باشوورى كوردستانى و بەغدا: سەربۇرا
كوردان د سەدسالىيا مەلەتا عىراقیدا ۱۹۲۱-۲۰۲۱) ل
رۇژین ۲۳-۲۴ى تەباخا ۲۰۲۱ى گىریت.

پیناسہیہ کا گشتی:

سەد سال ب سەر دامەزراندنا دەولەتا عیراقی ب شیوهیه کئی فەرمی دبوورن. (مەلک فەیسەلی کورئی حسینی) ل (۲۳ تەباخا ۱۹۲۱)ی وەک شاهی عیراقی هاتەدانان، و باشووری کوردستانی- ئەوا ل ئەوی دەمی د گۆتئی ویلایهتا مووسل- ل دویف بریارا بەریتانیا ب عیراقیژە هاتەگریدان، چونکی ل دویف تیگەهشتنا بەریتانیا عیراقا نوی ب سنوورین خوە یین نوکەشە دشییا بەرژمەوندیین ئەوی ل رۆژەهلاتا نافەراست بۆ دەمەکی درێژ پیاریزیت. پاراستنا ریکین گەھاندنی و پەتروولی رۆلەکی مەزن د ئەقێ بریاریدا هەبوو.

ناسته‌نگه‌کا مه‌زن که‌فته د ریکا ئه‌فی دمو له‌تیدا،
 ئه‌وژی پرسا ناسنامه‌یی بوو، چونکی بریتانی پشتراست
 بوون کو ب‌بوورینا ده‌می دی ناسنامه‌یا نشتمانیا عیراقی
 دروست بیت و دی جهی خوه د ناڤ دمو له‌تین رۆژه‌لانا
 ناڤه‌راستدا که‌ت.

٦
٧
٨
٩
١٠
١١
١٢
١٣
١٤
١٥
١٦
١٧
١٨
١٩
٢٠
٢١
٢٢
٢٣
٢٤
٢٥
٢٦
٢٧
٢٨
٢٩
٣٠
٣١
٣٢
٣٣
٣٤
٣٥
٣٦
٣٧
٣٨
٣٩
٤٠
٤١
٤٢
٤٣
٤٤
٤٥
٤٦
٤٧
٤٨
٤٩
٥٠
٥١
٥٢
٥٣
٥٤
٥٥
٥٦
٥٧
٥٨
٥٩
٦٠
٦١
٦٢
٦٣
٦٤
٦٥
٦٦
٦٧
٦٨
٦٩
٧٠
٧١
٧٢
٧٣
٧٤
٧٥
٧٦
٧٧
٧٨
٧٩
٨٠
٨١
٨٢
٨٣
٨٤
٨٥
٨٦
٨٧
٨٨
٨٩
٩٠
٩١
٩٢
٩٣
٩٤
٩٥
٩٦
٩٧
٩٨
٩٩
١٠٠
١٠١
١٠٢
١٠٣
١٠٤
١٠٥
١٠٦
١٠٧
١٠٨
١٠٩
١١٠
١١١
١١٢
١١٣
١١٤
١١٥
١١٦
١١٧
١١٨
١١٩
١٢٠
١٢١
١٢٢
١٢٣
١٢٤
١٢٥
١٢٦
١٢٧
١٢٨
١٢٩
١٣٠
١٣١
١٣٢
١٣٣
١٣٤
١٣٥
١٣٦
١٣٧
١٣٨
١٣٩
١٤٠
١٤١
١٤٢
١٤٣
١٤٤
١٤٥
١٤٦
١٤٧
١٤٨
١٤٩
١٥٠
١٥١
١٥٢
١٥٣
١٥٤
١٥٥
١٥٦
١٥٧
١٥٨
١٥٩
١٦٠
١٦١
١٦٢
١٦٣
١٦٤
١٦٥
١٦٦
١٦٧
١٦٨
١٦٩
١٧٠
١٧١
١٧٢
١٧٣
١٧٤
١٧٥
١٧٦
١٧٧
١٧٨
١٧٩
١٨٠
١٨١
١٨٢
١٨٣
١٨٤
١٨٥
١٨٦
١٨٧
١٨٨
١٨٩
١٩٠
١٩١
١٩٢
١٩٣
١٩٤
١٩٥
١٩٦
١٩٧
١٩٨
١٩٩
٢٠٠
٢٠١
٢٠٢
٢٠٣
٢٠٤
٢٠٥
٢٠٦
٢٠٧
٢٠٨
٢٠٩
٢١٠
٢١١
٢١٢
٢١٣
٢١٤
٢١٥
٢١٦
٢١٧
٢١٨
٢١٩
٢٢٠
٢٢١
٢٢٢
٢٢٣
٢٢٤
٢٢٥
٢٢٦
٢٢٧
٢٢٨
٢٢٩
٢٣٠
٢٣١
٢٣٢
٢٣٣
٢٣٤
٢٣٥
٢٣٦
٢٣٧
٢٣٨
٢٣٩
٢٤٠
٢٤١
٢٤٢
٢٤٣
٢٤٤
٢٤٥
٢٤٦
٢٤٧
٢٤٨
٢٤٩
٢٥٠
٢٥١
٢٥٢
٢٥٣
٢٥٤
٢٥٥
٢٥٦
٢٥٧
٢٥٨
٢٥٩
٢٦٠
٢٦١
٢٦٢
٢٦٣
٢٦٤
٢٦٥
٢٦٦
٢٦٧
٢٦٨
٢٦٩
٢٧٠
٢٧١
٢٧٢
٢٧٣
٢٧٤
٢٧٥
٢٧٦
٢٧٧
٢٧٨
٢٧٩
٢٨٠
٢٨١
٢٨٢
٢٨٣
٢٨٤
٢٨٥
٢٨٦
٢٨٧
٢٨٨
٢٨٩
٢٩٠
٢٩١
٢٩٢
٢٩٣
٢٩٤
٢٩٥
٢٩٦
٢٩٧
٢٩٨
٢٩٩
٣٠٠
٣٠١
٣٠٢
٣٠٣
٣٠٤
٣٠٥
٣٠٦
٣٠٧
٣٠٨
٣٠٩
٣١٠
٣١١
٣١٢
٣١٣
٣١٤
٣١٥
٣١٦
٣١٧
٣١٨
٣١٩
٣٢٠
٣٢١
٣٢٢
٣٢٣
٣٢٤
٣٢٥
٣٢٦
٣٢٧
٣٢٨
٣٢٩
٣٣٠
٣٣١
٣٣٢
٣٣٣
٣٣٤
٣٣٥
٣٣٦
٣٣٧
٣٣٨
٣٣٩
٣٤٠
٣٤١
٣٤٢
٣٤٣
٣٤٤
٣٤٥
٣٤٦
٣٤٧
٣٤٨
٣٤٩
٣٥٠
٣٥١
٣٥٢
٣٥٣
٣٥٤
٣٥٥
٣٥٦
٣٥٧
٣٥٨
٣٥٩
٣٦٠
٣٦١
٣٦٢
٣٦٣
٣٦٤
٣٦٥
٣٦٦
٣٦٧
٣٦٨
٣٦٩
٣٧٠
٣٧١
٣٧٢
٣٧٣
٣٧٤
٣٧٥
٣٧٦
٣٧٧
٣٧٨
٣٧٩
٣٨٠
٣٨١
٣٨٢
٣٨٣
٣٨٤
٣٨٥
٣٨٦
٣٨٧
٣٨٨
٣٨٩
٣٩٠
٣٩١
٣٩٢
٣٩٣
٣٩٤
٣٩٥
٣٩٦
٣٩٧
٣٩٨
٣٩٩
٤٠٠
٤٠١
٤٠٢
٤٠٣
٤٠٤
٤٠٥
٤٠٦
٤٠٧
٤٠٨
٤٠٩
٤١٠
٤١١
٤١٢
٤١٣
٤١٤
٤١٥
٤١٦
٤١٧
٤١٨
٤١٩
٤٢٠
٤٢١
٤٢٢
٤٢٣
٤٢٤
٤٢٥
٤٢٦
٤٢٧
٤٢٨
٤٢٩
٤٣٠
٤٣١
٤٣٢
٤٣٣
٤٣٤
٤٣٥
٤٣٦
٤٣٧
٤٣٨
٤٣٩
٤٤٠
٤٤١
٤٤٢
٤٤٣
٤٤٤
٤٤٥
٤٤٦
٤٤٧
٤٤٨
٤٤٩
٤٥٠
٤٥١
٤٥٢
٤٥٣
٤٥٤
٤٥٥
٤٥٦
٤٥٧
٤٥٨
٤٥٩
٤٦٠
٤٦١
٤٦٢
٤٦٣
٤٦٤
٤٦٥
٤٦٦
٤٦٧
٤٦٨
٤٦٩
٤٧٠
٤٧١
٤٧٢
٤٧٣
٤٧٤
٤٧٥
٤٧٦
٤٧٧
٤٧٨
٤٧٩
٤٨٠
٤٨١
٤٨٢
٤٨٣
٤٨٤
٤٨٥
٤٨٦
٤٨٧
٤٨٨
٤٨٩
٤٩٠
٤٩١
٤٩٢
٤٩٣
٤٩٤
٤٩٥
٤٩٦
٤٩٧
٤٩٨
٤٩٩
٥٠٠
٥٠١
٥٠٢
٥٠٣
٥٠٤
٥٠٥
٥٠٦
٥٠٧
٥٠٨
٥٠٩
٥١٠
٥١١
٥١٢
٥١٣
٥١٤
٥١٥
٥١٦
٥١٧
٥١٨
٥١٩
٥٢٠
٥٢١
٥٢٢
٥٢٣
٥٢٤
٥٢٥
٥٢٦
٥٢٧
٥٢٨
٥٢٩
٥٣٠
٥٣١
٥٣٢
٥٣٣
٥٣٤
٥٣٥
٥٣٦
٥٣٧
٥٣٨
٥٣٩
٥٤٠
٥٤١
٥

تەموم:

كۆنفرانس چەندین تەمومین دەرۆکی، سیاسی، جفاکی، ئابووری، رەوشەنبیری و یاسایی ب خوەفە دگریت، و د دشیین د ئەفان خالاندا كورت بكەین:

ئیکەم: میژوو:

أ- شۆرەش و بزاقین كوردان ل سەردەمی پاشایەتی: شیخ مەحمودێ حەفید، شیخ ئەحمەدی بارزانی، مەلا مستەفا بارزانی...هتد

ب- شۆرەشا ئیلوونی ۱۹۶۱-۱۹۷۵ی

ت- بزاقا رزقاریخوازا كوردی د ناڤەرا سالین ۱۹۷۶-۱۹۸۰د

پ- هەلەبجە و ئوپەرەسیۆنێ ئەنفالی

ج- سەرهلەلانا كوردان ل سالا ۱۹۹۱ی

ح- هەولێر و بەغدا د ناڤەرا ۱۹۹۱-۲۰۰۳د

خ- رۆلی دموڵەتین زلەهیز (بەریتانی، ئەمریکا، ئیکەتیا سۆڤیەتیا بەری و رووسیا، فەرەنسا و ئەلانی) د پەیوەندیین بەغدا و هەولێریدا

د- دموڵەتین هەریمی (ئێران، توركیا و سووریا) و کاریگەریا ئەوان ل سەر كێشەیا كوردی ل عیراقي

دووم: رەوشەنبیری: ئەف تەمومە دوو پشكان ب خوەفە دگریت:

أ- پەرسا خواندنا فەرمی یا زمانێ كوردی ل عیراقي ل سەردەمی پاشایەتی و كۆماری

ب- بزاقا نڤیسین و وەرگیرانی ب زمانێ كوردی.

ئارمانج:

بەغدايي هەتا سالا ۱۹۹۱ی ب شیوەیه كی راستەوخۆ دەستەلات ل كوردستانی كریه، ل ئەفی سالی هەر سی پارێزگەهین (هەولێر، سلیمانی، دهوك) شیان جۆرەكی ئۆتۆنۆمی ب دەستخوەفە بین. پارێزگەها كەرکووک و چەندین قەزا و ناحیهیی دی ل پارێزگەهین مووسل و سەلەحەدین و دیالا هەتا نوکە مایه دبن دەستەلاتا بەغدا. قیجا ئارمانجا ئەفی كۆنفرانسی بریتیه ژ دیارکنا کاریگەریا دەستەلە بەغدايي ل سەر باشووری کوردستانی. ئەو چ لۆژیکە کو بەغدا د سەردەمیا خوەما ل گەل هەریما کوردستانی پشەبەستی ل سەر دکەت؟ ئەو هەریما کو هەرد بەریخوەمانا ئیکیدا دیار دیت کو ب چ شیوەیه كی ئەفی بکەفیتە ژیر دەستەلە بەغدا، ئەورا پتریا جاران هەردوو ئالیان چ حکوومهتا بەغدا و چ کوردان ژ بۆفە کنا ئەفی گرییی دەست بۆ چەکی برینه.

دیتن:

بەردانا سیناهی ل سەر ئالین جوداجودا د پەیوەندیین بەغدا ل گەل باشووری کوردستانی و بەرسفانانا چەندین پرسیاران ژ ئەوان: چاوا دموڵەتا عیراقا نوو هاته دامەزراندن و ئەری کوردان چ رۆل تیدا هەبوو؟ بۆچی بەریتانی باشووری کوردستانی ب عیراقيشە گریدا و د هۆلین کۆمەلە گەلاند ل سەر ئەفی بۆچوونی یا موکۆر بوو؟ سەردەمیا عیراقي ل گەل پەرسا کوردی چاوا بوو نەخاسە پشەتی ل سالا ۱۹۳۲ی سەربەخویا خو وەرگرتی؟ ئەری رەفتارا رژێما پاشایەتی ل هەمبەر کوردان ژ سەركردەیین رژێما كۆماری جیاواز بوو؟ ئەری کوردان شیایە ناسنانهیا عیراقيبوونی قەبوول بکەن؟ پشەتی سالا ۱۹۹۱ی پەیوەندییا بەغدا ل گەل هەریما کوردستانی چاوا بوو؟ گرنگترین پشەهاتین د ناڤەرا هەولێر و بەغدايي پشەتی داگیرکاریا ئەمریکی بۆ عیراقي ل ۲۰۰۳ی چ بوون؟ و گەلەك پرسیارین دی کو كۆنفرانس دی پیکۆلی کەت ل سەر بناخەیی ریبازا زانستییا دەرۆکی و سیاسی بەرسفا ئەوان بەدت؟

ژفانی گرنه:

- ۱- ههنارتنا کورتییا قهكۆلینان ههتا ۲۰۲۱/۱/۱
- ۲- وهرگرتن یان رهدكرنا كورتیین قهكۆلینان ل ۲۰۲۱/۱/۱۵
- ۳- ههنارتنا قهكۆلینان ب شیوهیهكی تهمام ل ۲۰۲۱/۴/۱۵
- ۴- هایداركرنا ب پهسهندكرن یان رهدكرنا قهكۆلینان ل ۲۰۲۱/۶/۱
- ۵- گریدانا كۆنفرانسی دى ل رۆژین ۲۳-۲۴/۸/۲۰۲۱ بیت.

پهيوهندی:

پهيوهندی ب رێيا نامهين ئه لکترۆنى:
(hum.isc2021@uoz.edu.krd)

بۆ پتر پيزانينان پهيوهندی ب ئه قى هژمارا مۆبايلى بکهن:
(+964 (0) 751 536 1550)

تييینی:

هه می مهزاختی دى ل سه رملی كۆنفرانسی بن، ژبلی مهزاختنا
گه شتكرنى.

سییه م: یاسایی:

- أ- یاسایا ناقدموهلتی و كیشهیا كوردان ل عیراقی
- ب- دستوور و یاسایین عیراقی و چاوانییا سه رهمدی ل
گهل كیشهیا كوردان
- ت- هه ر سى سیستهم (ئۆتۆنۆمى، فیدرالی و كۆنفیدرالی)
وهك دهرگه ه بۆ ریکخستنا پهيوهندیین د ناچه را به غدا و
باشووری كوردستانیدا

چاره م: سیاسی ۲۰۲۱-۲۰۰۳

- أ- هه ریمما كوردستانى و داگیرکاریا ئه مریكى بۆ عیراقی
ل ۲۰۰۳ ی
- ب- كورد د په رله مان و حكومه تا عیراقیدا
- ت- پرسا ووزهی (به ترؤل و گاز)
- پ- ده قهرین كیشه ل سه ر
- ج- کاریگه ریا دا عشی ل سه ر پهيوهندیین هه ولیر و به غدا ی
- ح- راپرسییا كوردستانى ل ئیلوونا ۲۰۱۷ ی (ریفراندوم)
- خ- پاشه رۆزا پهيوهندیان د ناچه را هه ولیر و به غدا ییدا.

رێنمایین نھیسینی:

- ۱- لیژنه یا زانستییا كۆنفرانسی قهكۆلینان ب زمانین
(كوردی، عه ربی، ئینگلیزی، تورکی و فارسی) و مر دگ ریت.
- ۲- كورتیین قهكۆلینان ژ (۵۰۰) په یشان كیمتر نه بن، ل
گهل نھیسینا ۵ په یشان سه ره کی.
- ۳- قهكۆلین ب شیوهیهكی گشتی ژ (۱۰۰۰۰) په یشان
نه بوورن.
- ۴- ئه ق فۆنته د نھیسینا قهكۆلینان دا به ینه بکارهینان: بۆ
زمانی كوردی و فارسی (Unicode)، و بۆ زمانی عه ربی
(Ali-A-Sahifa) و بۆ زمانی ئینگلیزی و تورکی (Times
New Roman)
- ۵- نھیسینا قهكۆلینان دى ل دويف ریبازا (هه رقار د) بیت

لیژنهیا زانستی و ئامادهکار:

ژ	ناڤ	زانکۆ	لیژنه
١.	پ.د. هوگر طاهر توفیق	زانکۆیا زاخۆ	سەرۆکی کۆنفرانسی
٢.	پ.ه.د. عبد السلام نجم الدین عبد الله	زانکۆیا زاخۆ	سەرۆکی سەنتەری زاخۆ بۆ قەسە کۆلینین کوردی
٣.	پ.ه.د. دیار عبد الکریم سعید هالو	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
٤.	پ.ه.د. حسین عثمان عبد الرحمن	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
٥.	پ.ه.د. شیرزاد زکریا محمد	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
٦.	پ.ه.د. غسان ولید مصطفی	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
٧.	پ.ه.د. نزار آیوب حسن	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
٨.	پ.ه.د. فاخر حسن یوسف	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
٩.	پ.ه.د. طارق أحمد شیخو	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
١٠.	پ.ه.د. علی صالح حمدان	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
١١.	پ.ه.د. محمد عبد القادر حسین	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
١٢.	د. ماجد محمد یونس	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
١٣.	د. میهقان محمد حسین	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
١٤.	م. خورشید محمد رشید احمد	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
١٥.	م. جمعه قادر محمد	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
١٦.	م. پاله عیسی	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
١٧.	م. وارهیل عبد الباقي	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام
١٨.	م. دیار عبد الله	زانکۆیا زاخۆ	ئەندام

